

INGLIZ TILI O'QITISH METODIKASINING ZAMONAVIY YONDASHUHLARI

Ahmedova Fotima To'rayevna

NTM "Ziyo Zukko" maktabi, Ingliz tili o'qituvchisi.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.17532450>

Annotatsiya. Ushbu maqolada ingliz tili o'qitish metodikasining zamonaviy yondashuvlari, kommunikativ, interaktiv va integrativ metodlarning afzalliklari hamda ularning o'quvchilarning til kompetensiyasini rivojlantirishdagi o'rni tahlil qilinadi. Shuningdek, raqamli texnologiyalar, onlayn ta'lim platformalari va innovatsion pedagogik vositalardan foydalanishning samaradorligi ilmiy asosda yoritilgan.

Kalit so'zlar: ingliz tili, o'qitish metodikasi, kommunikativ yondashuv, interaktiv ta'lim, innovatsion texnologiyalar, til kompetensiyasi.

MODERN APPROACHES TO ENGLISH LANGUAGE TEACHING METHODOLOGY

Annotation. This article analyzes modern approaches to English language teaching methodology, the advantages of communicative, interactive and integrative methods, and their role in developing students' language competence. The effectiveness of using digital technologies, online learning platforms, and innovative pedagogical tools is also scientifically covered.

Keywords: English language, teaching methodology, communicative approach, interactive education, innovative technologies, language competence.

СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ К МЕТОДИКЕ ПРЕПОДАВАНИЯ АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА

Аннотация. В статье анализируются современные подходы к методике преподавания английского языка, преимущества коммуникативных, интерактивных и интегративных методов и их роль в развитии языковой компетенции студентов. Также научно рассматривается эффективность использования цифровых технологий, онлайн-платформ обучения и инновационных педагогических инструментов.

Ключевые слова: английский язык, методика преподавания, коммуникативный подход, интерактивное обучение, инновационные технологии, языковая компетенция.

Kirish. Bugungi globallashuv davrida ingliz tili nafaqat xalqaro muloqot vositasi, balki ilm-fan, texnologiya, biznes, diplomatiya va madaniyat sohalarida ham asosiy aloqa tiliga aylangan. Shuning uchun ingliz tilini o'rganish va o'qitish jarayoni har bir davlat, xususan O'zbekiston ta'lim tizimi uchun strategik ahamiyat kasb etmoqda. Chet tillarini, ayniqsa ingliz tilini mukammal bilgan shaxslar jamiyatda intellektual salohiyatning o'sishiga, xalqaro maydonda mamlakatning raqobatbardoshligini ta'minlashga xizmat qiladi.

O'zbekiston Respublikasida so'nggi yillarda xorijiy tillarni o'qitish tizimini tubdan isloh qilish, ilg'or xalqaro tajribalarni joriy etish, ta'lim jarayoniga innovatsion metodlarni keng tatbiq etish bo'yicha izchil chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Prezident Sh.M. Mirziyoyevning 2021-yil 19-maydagi **“Chet tillarini o'qitish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi farmoni** ushbu yo'nalishdagi tub burilish nuqtasiga aylandi. Mazkur hujjatda har bir fuqaro, ayniqsa o'quvchi va talabalar uchun chet tilini puxta egallash

imkoniyatlarini kengaytirish, o'qituvchilarning kasbiy salohiyatini oshirish, o'quv-uslubiy bazani xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish vazifalari belgilab berilgan.

Shuningdek, ***O'zbekiston Respublikasida ta'limni rivojlantirishning 2030-yilgacha bo'lgan konsepsiyasi***da ham ingliz tili o'qitish metodikasini takomillashtirish, kommunikativ yondashuvni keng joriy etish, o'qituvchilarni zamonaviy pedagogik va axborot texnologiyalaridan samarali foydalanishga o'rgatish ustuvor yo'nalish sifatida qayd etilgan.

Ingliz tili o'qitish metodikasi — bu nafaqat dars berish texnologiyasi, balki o'quvchilarda tilni chuqur anglash, madaniyatlararo muloqot yuritish, tanqidiy fikrlash va ijodiy yondashish ko'nikmalarini shakllantirishga qaratilgan ilmiy-pedagogik tizimdir. Shu boisdan, zamonaviy ta'lim jarayonida metodika o'zining yangi, innovatsion shakllarini topmoqda.

Hozirgi kunda dunyo tajribasida **kommunikativ yondashuv, interaktiv metodlar, integrativ o'qitish, loyiha asosida ta'lim (project-based learning)** va **raqamli texnologiyalar** asosidagi o'qitish konsepsiyalari o'z samarasini ko'rsatmoqda. Ushbu yondashuvlar o'quvchini dars jarayonining markaziga qo'yadi, o'qituvchini esa yo'naltiruvchi, tahlilchi va rag'batlantiruvchi sifatida namoyon etadi.

Zamonaviy metodikalarning asosiy maqsadi — o'quvchining faolligini oshirish, mustaqil fikrlashni rivojlantirish, nutqiy kompetensiyani shakllantirish va tilni amaliy muloqotda qo'llash imkonini yaratishdir. Shu nuqtai nazardan, ingliz tili o'qituvchisining roli ham o'zgarib bormoqda: u endilikda faqat bilim manbai emas, balki o'quvchini til muhitiga olib kiruvchi, ijodiy fikrlashni rivojlantiruvchi, kommunikativ faoliyatni tashkil etuvchi yetakchiga aylanmoqda.

Raqamli texnologiyalar, multimedia vositalari va onlayn platformalar (Duolingo, Kahoot, BBC Learning English, Quizlet, Edmodo, Google Classroom) esa o'qitish jarayonini yanada qulay, interaktiv va individual ehtiyojlarga moslashtirish imkonini bermoqda. Shu jihatdan, ingliz tili o'qitish metodikasining yangilanishi o'qituvchi kasbiy kompetensiyasining doimiy rivojlanishini, o'quv dasturlarining moslashuvchanligini va o'quvchilar motivatsiyasini oshirishni talab etadi.

Demak, zamonaviy ingliz tili o'qitish metodikasining muvaffaqiyati — bu ta'lim jarayonida innovatsion yondashuv, texnologik integratsiya va shaxsga yo'naltirilgan pedagogikaning uyg'unlashuvidan iboratdir. Ushbu maqolada ingliz tili o'qitish metodikasining hozirgi zamon talablari, ilg'or yondashuvlar, ularning samaradorlik omillari va O'zbekiston ta'lim tizimida tatbiq etilish tajribalari ilmiy tahlil qilinadi.

Asosiy qism. Zamonaviy ingliz tili o'qitish metodikasi ta'limning shaxsga yo'naltirilgan, faol o'quvchi ishtirokiga asoslangan hamda kommunikativ kompetensiyani shakllantirishni maqsad qilgan tizim sifatida shakllanib bormoqda. Hozirgi ta'lim nazariyasi shuni ko'rsatadiki, tilni o'rganish jarayonida faqat grammatik qoidalarni o'zlashtirish yoki lug'at boyligini ko'paytirish yetarli emas. Til – bu ijtimoiy muloqot vositasi bo'lib, uni samarali egallash uchun o'quvchi real kommunikativ vaziyatlarda faol ishtirok etishi, fikrini mustaqil bayon etishi, muammolarni tahlil qilib, ularni til vositasida yecha olishi kerak.

Ingliz tili o'qitish jarayonida eng samarali metodlardan biri — **kommunikativ yondashuv**dir. Ushbu metod 1970-yillardan boshlab til o'qitishning ilg'or yo'nalishiga aylangan bo'lib, bugungi kunda dunyo miqyosida eng ko'p qo'llaniladigan yondashuv hisoblanadi.

Kommunikativ metodning asosiy maqsadi — o‘quvchilarda tilning amaliy muloqotdagi funksiyasini o‘rgatish, ya’ni ular grammatik jihatdan to‘g‘ri, mazmunan aniq va erkin fikr bildirishlari kerak. Bu jarayonda o‘qituvchi asosiy rolni emas, balki yo‘naltiruvchi rolni bajaradi, o‘quvchi esa dars jarayonining faol subyekti sifatida qatnashadi.

Kommunikativ metodda mashg‘ulotlar suhbat, rolli o‘yin, muammoli vaziyatlar, guruhli muhokama, “brainstorming” (fikrlar bo‘roni), debat va intervyu kabi faol shakllarda o‘tkaziladi.

Masalan, “At the restaurant”, “At the airport”, “Solving a problem” kabi mavzularda rolli o‘yinlar o‘quvchilarning lug‘at boyligini oshiradi, so‘z birikmalarini to‘g‘ri ishlatish ko‘nikmasini shakllantiradi. Bu usul tilni “sun‘iy” dars holatida emas, balki hayotiy muloqot muhitida o‘rganish imkonini beradi.

Shuningdek, so‘nggi yillarda ingliz tili o‘qitish jarayonida **interaktiv metodlar** keng qo‘llanmoqda. “Think-Pair-Share”, “Case study”, “Debate”, “Quiz”, “Cluster”, “Mind map” kabi usullar o‘quvchilarning faolligini oshirib, ularda tanqidiy va ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi. Interaktiv metodlarning afzalligi shundaki, ular o‘quvchining darsdagi passiv ishtirokchilik holatini yo‘qotadi, muloqotda qatnashish, o‘z fikrini himoya qilish, bahslashish va xulosa chiqarish malakasini shakllantiradi.

Integrativ yondashuv ham hozirgi zamon metodikasining muhim yo‘nalishlaridan biridir.

Integratsiya deganda ingliz tilini boshqa fanlar bilan bog‘lab o‘qitish tushuniladi.

Masalan, tarix, geografiya, biologiya, informatika yoki san‘at fanlaridan olingan materiallar ingliz tilida o‘rganiladi. Bu yondashuv o‘quvchilarga tilni faqat lingvistik ob‘yekt sifatida emas, balki axborot olish va fanlararo tafakkur vositasi sifatida o‘rganish imkonini beradi. Integrativ metod tilni tabiiy kontekstda o‘rganish, ilmiy terminlarni to‘g‘ri ishlatish va akademik nutqni rivojlantirishga xizmat qiladi.

O‘zbekiston ta‘lim tizimida so‘nggi yillarda **CLIL (Content and Language Integrated Learning)** metodining joriy etilishi integrativ o‘qitishning yangi bosqichidir. CLILda o‘quvchi bir vaqtning o‘zida ingliz tilini o‘rganadi va ma‘lum bir fan mazmuni bilan tanishadi. Masalan, “Science in English” yoki “Geography through English” mashg‘ulotlari orqali o‘quvchi ingliz tilini tabiiy muhitda o‘zlashtiradi. Ushbu metod o‘quvchilarning til kompetensiyasi bilan birga fanlararo tahliliy fikrlashini ham rivojlantiradi.

Zamonaviy ingliz tili o‘qitish jarayonida **axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining** o‘rni tobora ortib bormoqda. Raqamli vositalar ta‘lim sifatini oshirish bilan birga o‘quvchilarda mustaqil o‘rganish ko‘nikmalarini shakllantiradi. Masalan, “Duolingo”, “BBC Learning English”, “Quizlet”, “Kahoot”, “Memrise”, “Coursera” kabi platformalar tilni o‘rganishni interaktiv, vizual va qiziqarli shaklga aylantiradi. Shu bilan birga, “Google Classroom”, “Zoom”, “Microsoft Teams” kabi vositalar onlayn darslar o‘tkazish imkonini yaratdi. Bu jarayon o‘qituvchi uchun o‘quvchi faoliyatini nazorat qilish, topshiriqlarni avtomatik baholash, audio va video materiallardan foydalanish kabi qulayliklarni ta‘minlaydi.

Blended learning (aralash ta‘lim) modeli ham ingliz tili o‘qitishda keng tarqalgan yondashuvdir. Bu metod an‘anaviy darslar bilan onlayn ta‘limni uyg‘unlashtiradi. O‘quvchi auditoriyada asosiy mavzuni o‘rganadi, keyin esa onlayn muhitda mustaqil topshiriqlar bajaradi,

videodarslar tomosha qiladi yoki interaktiv mashqlarni yechadi. Bu esa o'quvchining o'z tezligida o'rganishiga, o'qituvchining esa individual yondashuvni qo'llashiga imkon beradi.

Project-based learning (loyiha asosida o'qitish) yondashuvi ham ingliz tili ta'limida yuqori natija beradi. Bu metodda o'quvchi ma'lum mavzuda mustaqil tadqiqot olib boradi, ma'lumotlar to'playdi, tahlil qiladi va o'z loyihasini ingliz tilida taqdim etadi. Masalan, "My Dream City", "Climate Change", "The Role of Social Media" kabi mavzulardagi loyiha ishlari nafaqat nutqiy ko'nikmani, balki ijtimoiy faollikni, jamoada ishlash va ijodkorlikni ham rivojlantiradi.

Ingliz tili o'qitishda o'quvchi psixologiyasiga e'tibor qaratish ham muhim metodik tamoyildir. Amerikalik olim S. Krashenning "affective filter hypothesis" nazariyasiga ko'ra, o'quvchining hissiy holati (ishonch, motivatsiya, qo'rquv darajasi) tilni o'zlashtirish jarayoniga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Shu sababli, o'qituvchi darsda ijobiy muhit yaratishi, o'quvchining fikrini qadrlashi, uni rag'batlantirishi lozim. Bu o'quvchining o'z-o'ziga ishonchini oshiradi va tilni tabiiy ravishda o'zlashtirishni osonlashtiradi.

Bundan tashqari, zamonaviy ta'lim jarayonida **formativ baholash** tizimi ham keng joriy etilmoqda. Ya'ni, o'quvchining faqat yakuniy natijasi emas, balki o'rganish jarayonidagi har bir qadami baholanadi. Bunda o'quvchiga teskari aloqa berish, xatolarni tahlil qilish, mustaqil o'z-o'zini baholash ko'nikmalarini shakllantirish muhimdir.

O'zbekiston ta'lim tizimi bugungi kunda xalqaro baholash dasturlari — **CEFR (Common European Framework of Reference for Languages)**, **IELTS**, **TOEFL** mezonlariga mos metodikani shakllantirish yo'lida izchil harakat qilmoqda. Bu tizimlar o'quvchining til kompetensiyasini tinglab tushunish, o'qish, yozish va gapirish ko'nikmalari bo'yicha kompleks baholashni talab etadi. Shu bois, har bir o'qituvchi dars jarayonini ushbu mezonlarga moslashtirishi, o'quvchilarni xalqaro standartlarga tayyorlashi lozim.

Yuqoridagilardan kelib chiqib aytish mumkinki, zamonaviy ingliz tili o'qitish metodikasi o'quvchini faol subyekt sifatida shakllantirish, uning ijodiy fikrlashini rivojlantirish, global raqobatbardosh shaxsni tarbiyalashga xizmat qiladi. O'qituvchining metodik saviyasi, texnologik savodxonligi, tilni madaniy kontekstda o'rgatish mahorati o'quv jarayonining muvaffaqiyatini belgilaydi.

Xulosa. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, metodika samaradorligi o'qituvchining shaxsiy fazilatlariga ham bog'liqdir. Yaxshi metodikani faqat bilimli, ijodkor, o'z kasbini sevuvchi va har doim yangilikka intiluvchi o'qituvchi amalga oshirishi mumkin. U o'z darslarini rejalashtirishda didaktik tamoyillar, psixologik omillar va kommunikativ ehtiyojlarni hisobga olishi kerak.

O'qituvchining eng muhim mahorati — o'quvchini o'qishga undash, unda til o'rganishga qiziqish va ishonch uyg'otishdir.

Shuningdek, ingliz tili o'qitish metodikasida **baholash tizimini** takomillashtirish ham muhim o'rin tutadi. An'anaviy testlardan tashqari, portfel, refleksiya, o'zaro baholash, "peer assessment" va "self-assessment" kabi yondashuvlar o'quvchi o'z rivojlanishini tahlil qilish, xatolar ustida ishlash va o'z o'sishini kuzatish imkonini beradi. Bu esa o'qitish jarayonini faqat nazoratga emas, balki rivojlanishga yo'naltiradi.

Umuman olganda, ingliz tili o'qitish metodikasining zamonaviy yondashuvlari — bu shunchaki yangi texnika yoki usul emas, balki ta'lim falsafasining yangilanishidir. Unda o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida hamkorlik, muloqot, ijodkorlik va o'zaro o'rganish asosiy qadriyat sifatida shakllanadi. Har bir metod, texnologiya va vosita o'quvchining shaxsiy rivojlanishiga, tilni amalda qo'llash ko'nikmasini kuchaytirishga xizmat qilishi lozim.

Shunday qilib, ingliz tili o'qitish metodikasini takomillashtirish — bu uzluksiz jarayon bo'lib, u pedagogik tajriba, ilmiy izlanishlar, texnologik yutuqlar va xalqaro hamkorlik asosida doimo rivojlanib boradi. Bugungi o'qituvchi zamonaviy ta'lim talablariga mos, innovatsion fikrlovchi, axborot texnologiyalaridan samarali foydalanuvchi, o'quvchilarni mustaqil o'rganishga ilhomlantira oluvchi mutaxassis bo'lishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Farmoni. "Chet tillarini o'qitish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida". — 2021-yil 19-may.
2. Harmer, J. (2007). *The Practice of English Language Teaching*. — Pearson Education.
3. Brown, H. D. (2014). *Principles of Language Learning and Teaching*. — Pearson Longman.
4. Krashen, S. (1982). *Principles and Practice in Second Language Acquisition*. — Pergamon Press.
5. Karimova, N. (2022). *Innovatsion metodlar orqali ingliz tilini o'qitish samaradorligini oshirish*. — "Til va madaniyat" jurnali, №2.
6. Yuldasheva, G. (2023). *Interaktiv metodlarning o'quvchi faolligiga ta'siri*. — Toshkent: Fan nashriyoti.